

‘Actualisatie quickscan natuurtoets woningbouwlocatie Pesse’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*



Colofon

Titel: **'Actualisatie quickscan natuurtoets woningbouwlocatie Pesse'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 10-452/3

Status: Definitief rapport

Datum: 27 september 2011

Auteur: Ing. M.(Martijn) Bunskoek

Veldonderzoek: Ing. M.(Martijn) Bunskoek

Eindredactie: Ir. A.B (Arjen) Goutbeek

Opdrachtgever: Gemeente Hoogeveen

Contactpersoon: Mevr. J.H. (Johanna) de Vries

EcoGroen Advies BV

Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl



© EcoGroen Advies (2011)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Bunskoek, M. (2011). 'Actualisatie quickscan natuurtoets woningbouwlocatie Pesse'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 10-452/3 EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie en beoogde ontwikkelingen	1
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsbescherming	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet	3
2.3	Nota Ruimte.....	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Toetsingskader	5
3.2	Onderzoeksmethodiek	5
3.3	Flora en vegetatie	6
3.4	Vleermuizen.....	6
3.5	Overige zoogdieren	7
3.6	Broedvogels.....	7
3.7	Amfibieën.....	8
3.8	Reptielen	10
3.9	Overige soortgroepen	10
4	Ecologische paragraaf.....	11
5	Geraadpleegde bronnen.....	12
Bijlagen		
I	Wettelijk kader
II	Inrichtingsschets ijsbaan Pesse

1 Inleiding

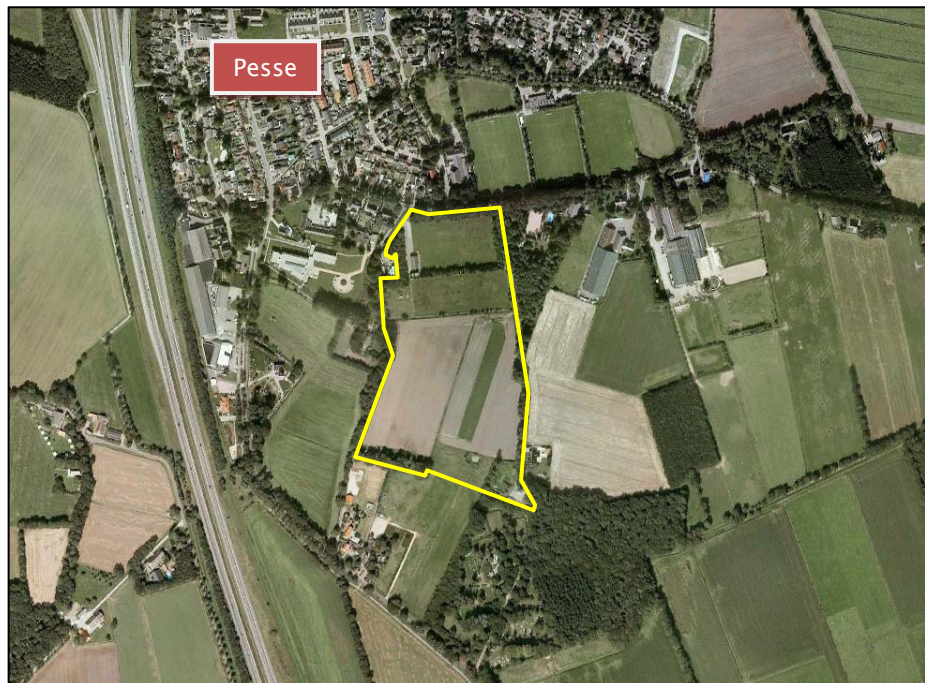
1.1 Aanleiding en doelstelling

Voorliggende, geactualiseerde quickscan natuurtoets is opgesteld voor gemeente Hoogeveen (contactpersoon mevr. J.H. de Vries). De natuurtoets is noodzakelijk omdat de gemeente Hoogeveen voornemens is nieuwbouw mogelijk te maken op een locatie in Pesse. Ecogroen Advies heeft in 2007 voor 20 mogelijke uitbreidingslocaties in de gemeente Hoogeveen een verkenning van de ecologische waarden uitgevoerd¹. Ten behoeve van de toelichting in het bestemmingsplan dient een actualisatie van de resultaten plaats te vinden.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de geplande ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid (zie bijlage I).

1.2 Situatie en beoogde ontwikkelingen

Het onderzochte gebied ligt direct ten zuiden van Pesse, ten oosten van de rijksweg A28 (figuur 1). De woningbouwlocatie bestaat uit maisakkers, een ijsbaan, een korfbalveld en een opslagterrein omzoomd door singels en doorsneden door greppels en ondiepe sloten. Het meest zuidelijke perceel bestaat uit een ruige pitrusvegetatie met een door wilgen omringde poel. De bebouwing in het gebied bestaat uit een clubgebouw van de plaatselijke korfbalvereniging en een keet bij de ijsbaan. In het gebied is woningbouw voorzien, het korfbalveld zal verdwijnen en de ijsbaan zal op een nieuwe locatie binnen het gebied worden gerealiseerd.



Figuur 1: Ligging van de woningbouwlocatie (geel omlijnd) ten zuiden van Pesse (Bron kaartondergrond: Google Earth).

¹ Brandhof, P.M. van den (2007). Ecologische verkenning van natuurwaarden op 20 mogelijke uitbreidingslocaties in de gemeente Hoogeveen; Een beoordeling en vergelijking van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-248. EcoGroen Advies, Zwolle.

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één locatiebezoek en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen). Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het onderzoeksgebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht natuurbeleid uitwerking heeft op de locatie (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten op de locatie voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen.

2 Gebiedsbescherming

2.1 Inleiding

In dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in omgevingsvisies of streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzengebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten.

2.2 Natuurbeschermingswet

Natura 2000-gebieden

De woningbouwlocatie ligt ruim twee kilometer ten zuidoosten van het Natura 2000-gebied Dwingelderveld. Voor dit Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen opgesteld voor 15 habitattypen van heide, hoogveen en bossen van arme zandgronden, Kamsalamander, 7 broedvogelsoorten en 4 niet-broedvogelsoorten.

Gezien de afstand, tussenliggende barrières (bebouwde kom, infrastructuur) en de aard en omvang van de plannen zijn geen negatieve effecten op het Natura 2000-gebied te verwachten.

Beschermde Natuurmonumenten

In de wijde omgeving van de planlocatie liggen geen Beschermde natuurmonumenten. Negatieve effecten op dergelijke gebieden zijn door de plannen dan ook niet aan de orde.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De Nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling wordt de EHS gerealiseerd en worden ondermeer ganzenfoerageer- en weidevogelgebieden aangewezen.

EHS

Door het rijk en provincies is een beleidskader opgesteld met de spelregels die gelden bij ingrepen binnen de EHS. In dit beleidskader is aangegeven dat ingrepen met significante negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS alleen onder voorwaarden worden toegestaan. In dit kader moet allereerst in beeld worden gebracht wat de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in of nabij het plangebied zijn. Provincies hebben het rijksbeleid doorvertaald in het provinciaal beleid.

Binnen de EHS geldt de 'Nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat een bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

De woningbouwlocatie is niet begrensd als EHS. Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangemerkt als EHS ligt op een afstand van bijna 500 meter ten noorden van het gebied.

Op basis van de ligging en de aard en omvang van de plannen is aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet aan de orde.

Natuur buiten de EHS

Ook buiten de EHS zijn natuurwaarden en natuurgebieden aanwezig. Deze waarden zijn weergegeven in de POP II kaart 7 'Ecologische structuren'. Het betreft ondermeer gebieden met waarden voor ganzen, zwanen en steltlopers, gebieden met botanische waarden in sloten, soortenrijke loofbosjes en vennen en veentjes. Recent is het POP II komen te vervallen om plaats te maken voor de Omgevingsvisie (Provincie Drenthe 2010). De ecologische structuurkaart is sindsdien komen te vervallen. Wel vormt de kaart nog een waardevolle informatiebron om te bepalen of ecologische structuren aanwezig zijn. Het zuidelijk deel van de woningbouwlocatie is aangemerkt als 'gebied met veel bosjes en houtwallen'.

De beoogde inrichting van het gebied heeft mogelijk negatieve effecten op genoemde ecologische structuren. De gemeente Hoogeveen dient zorg te dragen om deze ecologische structuren te waarborgen en in te passen binnen de plannen.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Toetsingskader

De Flora- en faunawet verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten - ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van LNV noodzakelijk zijn.

Aangepaste beoordeling ontheffingen Flora- en faunawet

Tot voor kort was het noodzakelijk voor het verwijderen, verstoren of beschadigen van een vaste verblijfplaats een ontheffing op de Flora- en faunawet aan te vragen. Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling van ontheffingsaanvragen van de Flora- en faunawet voor ruimtelijke ingrepen aangepast. Sinds 26 augustus van dat jaar wordt daardoor gewerkt volgens een nieuw stroomschema (zie Bijlage 1) en is het in veel gevallen niet meer noodzakelijk om een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen (Dienst regelingen 2009).

Voor tabel 1-soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen sowieso al een automatische vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

Voor tabel 2-soorten zijn drie opties mogelijk:

- 1) Werken volgens de eisen van een goedgekeurde Gedragscode Flora- en faunawet;
- 2) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 3) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft.

Overigens is het bij de eerste twee gevallen ook noodzakelijk om een op de situatie toegesneden ecologisch werkprotocol op te stellen.

Voor tabel 3-soorten en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn twee opties mogelijk:

- 1) Het aanvragen van een reguliere ontheffing;
- 2) Het opstellen van een ecologisch werkprotocol indien aangetoond kan worden dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort behouden blijft en dat de soort binnen het leefgebied succesvol kan (blijven) overwinteren, foerageren en/of voortplanten tijdens en na uitvoering van de plannen.

Hierbij geldt voor het aanvragen van ontheffing dat ook een ecologisch werkprotocol opgesteld moet worden waarin de te nemen mitigerende maatregelen beschreven worden.

3.2 Onderzoeksmethodiek

Op 23 maart 2011 is een veldbezoek op de planlocatie uitgevoerd. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (zogenaamde tabel 2- en 3-soorten). Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4

Geraadpleegde bronnen) en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.3 Flora en vegetatie

Uit het databestand van de provincie Drenthe blijkt dat de Rode Lijstsoorten Slofhak, Grondster, Blauwe knoop, Hondsviooltje, Korenbloem bekend zijn in de directe omgeving van het plangebied. Op de planlocatie ontbreken vrijwel al deze soorten, mogelijk komt een soort als Blauwe knoop voor in de berm langs het fietspad aan de oostzijde van het plangebied. Deze soort is gebonden aan schrale groeiplaatsomstandigheden. Gezien het huidige intensieve en sterk bemeste karakter (maïsakker) van een groot deel van het plangebied (zuidelijke helft) worden typische soorten van zandige akkers als Slofhak en Korenbloem niet verwacht.

Tijdens het veldonderzoek in 2011 zijn op de woningbouwlocaties geen soorten van de Rode lijst aangetroffen. In 2007 en/of 2011 zijn soorten vastgesteld als Moeraswalstro, Brem, Smalle wikke, Moerasrolklaver, Moerasvaren, Mannagras, Speenkruid, Grote brandnetel, Reuzenberenklauw, Pitrus, Veldzuring en Fluitenkruid. Gezien de terreinkenmerken is het mogelijk dat met name op de dijkes rondom de ijsbaan en in de berm van het fietspad de laag-beschermde soort Grasklokje voorkomt. Deze soort is gebonden aan relatief schrale, droge omstandigheden. Brede wespenorchis kan plaatselijk worden verwacht onder oude eikensingels en langs het fietspad. Beide soorten vallen onder een laag beschermingsregime (tabel 1-soorten), waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Er kan worden geconcludeerd dat binnen het plangebied mogelijk laag-beschermde soorten en een soort van de Rode Lijst voorkomt. Strikter beschermde soorten (tabel 2/3-soorten) zijn tijdens het onderzoek niet aangetroffen. Op basis van beschikbare inventarisatiegegevens en terreinkenmerken worden deze ook niet verwacht.

3.4 Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etcetera. Gezien het ontbreken van geschikte bebouwing en bomen met holten kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten in het plangebied.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. De lijnvormige beplantingen binnen en langs de randen van het plangebied (met name die langs west- en oostzijde) doen mogelijk dienst als vliegroute van vleermuizen als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger waarvan kolonies te verwachten zijn in de bebouwde kom van Pesse. Het is mogelijk dat het hier belangrijke vliegroutes betreft.

Hoewel vleermuizen in en rondom Pesse veel oriëntatiemogelijkheden hebben (onder andere bebouwd gebied, bosjes en singels) is het van belang om bij de toekomstige inrichting van het plangebied rekening te houden met de vliegroute van vleermuizen. Omdat niet bekend is wat het belang van de potentiële vliegroutes langs de randen van het plangebied is voor vleermuizen, is het noodzakelijk rekening te houden met

mogelijke schadelijke gevolgen door uitvoering van de plannen. Dit kan op twee manieren:

- óf door op voorhand schade uit te sluiten door mogelijke negatieve effecten te voorkomen. Dit kan door spaarzaam om te gaan met het aanbrengen van kunstlicht in de nabijheid van de lijnvormige opgaande beplantingen. Een type verlichting dat niet naar de omgeving verstrooid maar lokaal de grond verlicht - bijvoorbeeld zogenaamde 'marterverlichting' - heeft de voorkeur. Op deze wijze behouden de singels ook na de herinrichting hun functie als vliegrouete. Wanneer dit advies in acht wordt genomen zijn negatieve effecten als gevolg van de toename van verlichting niet te verwachten. Hierbij aangenomen dat de lijnvormige structuren behouden blijven;
- óf door het uitvoeren van aanvullend ecologisch onderzoek naar vleermuizen. Een dergelijk onderzoek bestaat uit twee avondbezoeken met een batdetector in de periode mei - oktober. Wanneer uit dit onderzoek blijkt dat de lijnvormige beplantingen van beperkte waarde zijn als vliegrouete van vleermuizen dan is het niet noodzakelijk om bij de inrichting van het plangebied hier rekening mee te houden.

Potentieel foerageergebied

Vleermuizen foerageren op locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen en bomenrijen of boven water. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Vermoedelijk is het plangebied in de huidige situatie slechts beperkt van belang voor foeragerende vleermuizen, bovendien is in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Er worden daarom geen negatieve effecten verwacht op foeragerende vleermuizen, ook na uitvoering van de plannen blijft het plangebied geschikt als foerageergebied.

3.5 Overige zoogdieren

Vanwege het ontbreken van geschikte biotopen en de afwezigheid van sporen (uitwerpselen, vraatsporen, nesten en prooiresten) worden geen zwaarder beschermde soorten als Steenmarter of Eekhoorn in het plangebied verwacht.

In het plangebied zijn mogelijk vaste verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (tabel 1-soorten) zoogdieren als Mol, Bosmuis, Gewone dwergspitsmuis, Rosse woelmuis, bosspitsmuis (spec), Huisspitsmuis en Veldmuis aanwezig. Daarnaast zijn ook soorten als Ree, Haas en Wezel te verwachten. Bij de ingrepen gaan mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van deze algemene en laag beschermde zoogdieren verloren. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt echter automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.

3.6 Broedvogels

Aangezien dit een quickscan betreft, is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Bovendien viel het veldbezoek buiten de broedperiode van veel soorten. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek (en het eerdere onderzoek in 2007) in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (verspreidingsatlassen en internet) en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

In augustus 2009 is door het Ministerie van LNV de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' uitgebracht, waarin is aangegeven welke nestplaatsen en hun functionele omgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespindief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Als nesten van genoemde soorten worden aangetroffen dient een omgevingscheck te worden uitgevoerd. Een deskundige moet dan vaststellen of er voor de soort een vervangende, potentiële nestlocatie en/of foerageergebied te vinden is in de omgeving. Als dat niet het geval is dient er een alternatieve nestlocatie en/of foerageergebied te worden aangeboden. Indien dat ook niet mogelijk is dient er ontheffing te worden aangevraagd.

Tijdens het onderzoek is extra aandacht uitgegaan naar nestplaatsen van genoemde soorten. Vogelnesten van jaarrond beschermde vogelsoorten zijn in het plangebied niet aangetroffen en worden hier gezien het ontbreken van geschikte biotopen ook niet verwacht.

Overige soorten

Gezien de terreingesteldheid zijn met name soorten van tuinen, beplanting, ruigten en overhoekjes in het plangebied te verwachten. Het gaat dan om algemene soorten als Merel, Houtduif, Heggenmus, Zwartkop, Witte kwikstaart, Vink, Braamsluiper, Grasmus, Winterkoning en Roodborst. Daarnaast komen mogelijk de soorten Kneu en Ringmus (beide Rode Lijst 'gevoelig') in het plangebied voor. Op de akkerpercelen worden geen soorten als Kievit en Scholekster verwacht vanwege het kleinschalige en besloten karakter van het gebied.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste te verwachten soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. Houtduiven kunnen bijvoorbeeld tot half november broedend aanwezig zijn.

Door de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedvogels afwezig zijn is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

3.7 Amfibieën

In het plangebied is alleen permanent oppervlaktewater aanwezig in de poel. De ijsbaan en sloten zijn vermoedelijk niet jaarrond waterhoudend. Voortplanting van amfibieën wordt binnen het plangebied dan ook alleen in de poel verwacht. Tijdens het veldbezoek is de poel intensief bemonsterd met een schepnet.

Kamsalamander

Tijdens het veldbezoek is een mannetje van de strikt beschermde Kamsalamander (tabel 3- /Habitatrichtlijnsoort) aangetroffen in de poel in het plangebied. Daarnaast werd in de poel op de (direct ten zuiden van het plangebied gelegen) begraafplaats ook een mannetje Kamsalamander vastgesteld (figuur 2, volgende pagina). Gezien de geschiktheid van de poelen mag er vanuit worden gegaan dat deze ook als voortplantingswater in gebruik zijn door de soort. De omliggende ruigte, takkenrillen, bosschages en houtwallen fungeren als overwinteringsbiotoop.

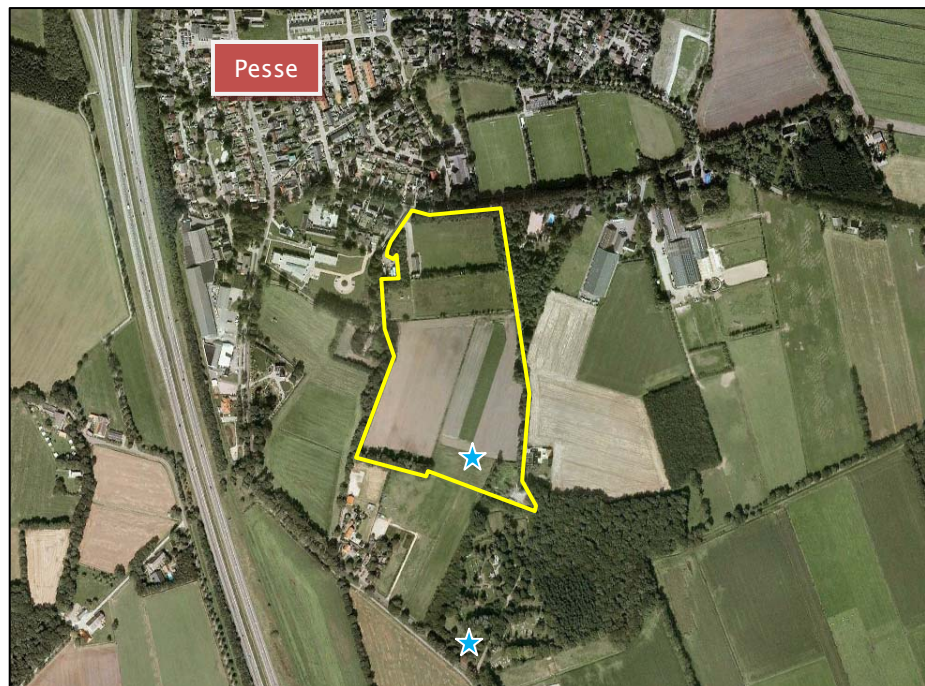
Poelkikker

In de omgeving van Pesse is ook de strikt beschermde Poelkikker (tabel 3- /Habitatrichtlijnsoort) bekend (van Uchelen 2010). Gezien het jaargetijde (vroeg voorjaar) kon deze soort nog niet met zekerheid worden vastgesteld, de soort wordt namelijk pas weer actief in de loop van april. Op voorhand kan dus niet worden uitgesloten dat de poel als voortplantingswater van Poelkikker fungeert. De soort overwintert grotendeels op het land in ruigtes en onder takkenrillen.

Laag beschermde soorten

Naast de strikt beschermde soorten wordt voortplanting van de laag beschermde Gewone pad, Bruine kikker, Kleine watersalamander en Bastaardkikker (tabel 1-soorten) in de poel verwacht. Overwintering van de meeste genoemde soorten mag verwacht worden onder beplanting, takkenrillen en in ruigtes binnen het plangebied. De meeste van deze soorten overwinteren voor op het land, alleen de meeste Bastaardkikkers trekken zich gedurende de winter terug in de modderbodem van visvrije wateren.

Voor bovengenoemde laag beschermde amfibieën geldt overigens automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze laag beschermde amfibieën niet aan de orde is.



Figuur 2: Poelen (blauwe sterren) waar Kamsalamander is vastgesteld tijdens het veldbezoek van 23 maart 2011 (Bron kaartondergrond Google Earth).

Vervoltraject Kamsalamander en Poelkikker

Als gevolg van de inrichting van het plangebied kunnen Kamsalamander en Poelkikker geschaad worden bij uitvoering gedurende de voortplantingsperiode en het winterhalfjaar. Bij de inrichting van het plangebied dient dan ook rekening te worden gehouden met beide soorten. De gemeente Hoogeveen is voornemens de poel in te passen binnen de plannen en het omliggende overwinteringsbiotoop voor amfibieën te versterken door realisatie van beplanting, bosschages en ruigten. Tevens zal de toekomstige ijsbaan naast de poel amfibievriendelijk worden ingericht waardoor het leefgebied van amfibieën binnen het plangebied alleen maar versterkt zal worden. In het centrale deel van de ijsbaan zal een permanent waterhoudende laagte worden aangelegd. Ook worden maatregelen genomen die voorkomen dat vishoudend water in de ijsbaan komt. Eventuele werkzaamheden in overwinteringsbiotoop van amfibieën worden uitgevoerd buiten de periode dat hier amfibieën aanwezig zijn, dit is de periode april tot en met oktober (mits vorstvrij). De planvorming en de uitvoering zullen worden begeleid door een ecooloog van Ecogroen Advies. Door bovenstaande maatregelen te treffen wordt de functionaliteit van het leefgebied van Kamsalamander en Poelkikker in het plangebied gewaarborgd en zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk. Op de kaart in bijlage II is een (voorlopige) inrichtingsschets van de ijsbaan en omgeving weergegeven.

3.8 Reptielen

Ten zuiden van Pesse zijn alleen oude waarnemingen (periode 1970-1989) van de strikt beschermde Ringslang (tabel 3-soort) bekend (van Uchelen 2010). Het is dan ook niet aannemelijk dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de soort. Bovendien ontbreken geschikte voortplantingslocaties (broeihopen) in het plangebied. Wel is het mogelijk dat zwerfende exemplaren incidenteel in het plangebied aanwezig zijn. Andere reptielensoorten zijn op basis van terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet te verwachten.

3.9 Overige soortgroepen

Gezien de terreingesteldheid van de planlocaties en bekende verspreidingsgegevens, kan verder worden geconcludeerd dat er geen beschermde vissen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn.

4 Ecologische paragraaf

In het bestemmingsplan dient rekening te worden gehouden met Europese en nationale wetgeving en beleid ten aanzien van de natuurbescherming. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen gebiedsbescherming en soortenbescherming. De gevolgen van natuurwet- en regelgeving voor dit bestemmingsplan zijn in beeld gebracht in een (geactualiseerde) natuurtoets.

Voor wat betreft de gebiedsbescherming geldt dat in en in de nabijheid van het plangebied geen sprake is van gebieden die zijn aangewezen als Natura 2000-gebied of EHS. Effecten van de bestemmingsplanactualisatie op dergelijke gebieden zijn daarom niet te verwachten en een vervoltraject in het kader van de Natuurbeschermingswet en/of Nota Ruimte wordt dan ook niet noodzakelijk geacht.

Bij de soortenbescherming is de Flora- en faunawet van belang en eventueel het provinciaal soortenbeleid. In de Flora- en faunawet wet is bepaald dat beschermde dieren die in de wet zijn of worden aanwezen, niet gedood, gevangen of opzettelijk verontrust mogen worden, dat planten niet geplukt of verzameld mogen worden en dat het niet is toegestaan om nesten, hollen of andere vaste rust- verblijfplaatsen van dieren te beschadigen, vernietigen of te verstoren. Het bevoegd gezag kan onder voorwaarden een ontheffing van de verbodsbepalingen verlenen.

Uit de natuurtoets komt naar voren dat de ecologische kwaliteiten van het plangebied vrij hoog zijn. Binnen het bestemmingsplangebied zijn namelijk enkele juridisch zwaarder beschermde soorten van Flora- en faunawet Tabel 2/3 of 'bedreigde' of 'ernstig bedreigde' soorten van Rode lijsten bekend of deze worden verwacht. Bovendien zijn mogelijk belangrijke vliegroutes van vleermuizen aanwezig.

Bij ruimtelijke ingrepen en activiteiten in het bestemmingsplangebied dient altijd rekening gehouden te worden met de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. Voor elk voornemen waarvan niet met zekerheid is uit te sluiten dat er effecten op beschermde soorten optreden is een toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk.

Op basis van de aangetroffen biotopen en soorten wordt het bestemmingsplan op het punt van vigerende natuurwet- en regelgeving uitvoerbaar geacht mits rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van Kamsalamander, Poelkikker en vliegroutes van vleermuizen.

5 Geraadpleegde bronnen

- Brandhof, P.M. van den (2007). Ecologische verkenning van natuurwaarden op 20 mogelijke uitbreidingslocaties in de gemeente Hoogeveen; Een beoordeling en vergelijking van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 06-248. EcoGroen Advies, Zwolle.
- Brink, Henk, van den, Arend van Dijk, Ben van Os en Peter Venema. (1996). Broedvogels van Drenthe. Provincie Drenthe/Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe/SOVON Vogelonderzoek Nederland. Van Gorcum. Assen.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Brouwer, T, B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Schepers & P.P. Schollema (2008). Vissenatlas Groningen Drenthe.
- Creemers, R.C.M.& J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dijkstra, A.C.J., J. de Vries & B.J. Hoentjen (2003). Dagvlinders in Drenthe. Voorkomen en verspreiding 1990-2001. Vlinderwerkgroep Drenthe.
- Dienst Regelingen (2009a) Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b) Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- EcoGroen Advies (2005c). Quickscan Flora & Fauna. Bestemmingsplanherziening Stuifzand.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Hustings, F.J. & J.W. Vergeer (red.), 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels (1998-2000). KNNV-Uitgeverij.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Manger, R. & G. Abbingh (2005). Libellen in Drenthe. Verspreidingsatlas 1995-2004. Libellenwerkgroep Drenthe.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden.(www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Provincie Drenthe (2010). Concretisering EHS 2010 (<http://www.drenthe.info/kaarten/website/fmc2/ehs.html>)
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Uchelen, E. van (2010). Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- www.waarneming.nl

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

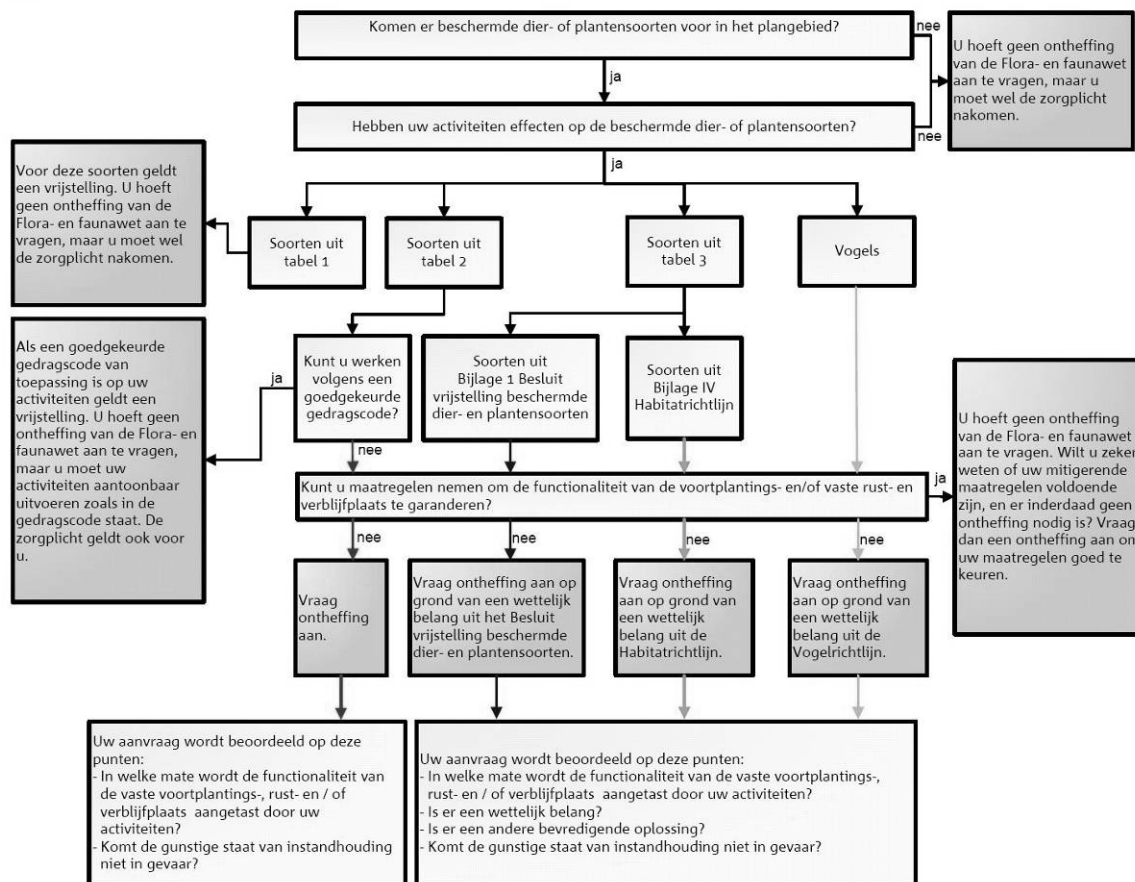
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels².



Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van EL&I ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

BIJLAGE II: INRICHTINGSSCHETS IJSBAAN PESSE (BRON: GEMEENTE HOOGEVEEN)

